

SINN, CHRISTIAN

**Lackeraren i sin högsta fullkomlighet, eller
lättfattlig och grundlig anvisning att på trä,
bleck, tenn ... anbringa den mest sköna ...
lackering och förgyllning äfvensom sättet
att bereda och blanda**

Stockholm
1849

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

1849

Teknisk
Kem. tillv.
(No)

Lackereare

i sin högsta fullkomlighet,
eller

lättfattlig och grundlig anvisning
att på

Trä, Bleck, Tenn, Jern, Sten, Gips,
Papp och Läder

anbringa den mest sköna, fina och waraktiga
Lackering och Förgyllning

äfwensom

sättet att bereda och blanda färger och fernissor.

Grundad på 20:årig praktisk erfarenhet.

Af

CHRISTIAN SINN.

Lackereare och Förgyllare.

Bearbetad från 5:te Lyfva Upplagan.

STOCKHOLM.

L: s Gust. Rylander.

Wazarn å Norrebro.

1849

4

Kungl. bibl. toteket

0 0000 000024033

Lackereer

i sin högsta fullkomlighet,

eller

lättfattlig och grundlig anvisning

att på

**Trä, Bleck, Tenn, Jern, Sten, Gips,
Papp och Läder**

anbringa den mest sköna, fina och varaktiga

Lackering och Förgyllning

äfvensom

sättet att bereda och blanda färger och färgifvor.

Grundad på 20-årig praktisk erfarenhet.

Af

CHRISTIAN SINN.

Lackerare och Förgyllare.

Reviderad från 5:te Lyfka Upplagan.

SEDESDELM.

D:s Gust. Rylander.

Bazarn å Norrebro.

1880

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Innehåll.

I.

Färgernas präparation, &c. pag.

a)	Färgernas risning och oljefernisfäns beredning samt första grundningen	5.
b)	Slipgrunden	6.
c)	Slipningen af oljegrunden på trä, bleck, läder &c.	7.
d)	Tillredningen och påläggningen af den färg, hvar- med arbetet skall slutföras	—
e)	Slipningen	8.
f)	Anstrykningen med kopalfernisfa	9.
g)	Guld och silfverlisters anbringande	—
h)	Förghyllning och försilfring på oljegrund, jemte dertill hörande apparat	10.
i)	Guldets påläggning	12.
k)	Lackering och utziring af bleck-, bly- och tennsaker	—
l)	Lackering på sten och gips	13.
m)	Lackering på papp	15.
n)	Lackering på läder	—

II.

Om de till Lackering användbara färger:

1.	Röda färger	16.
2.	Gula färger	18.
3.	Gröna färger	—
4.	Bruna färger	19.

	Pag.
5. Hvita färger	19.
6. Svarta färger	20.
7. Blå färger	—

III.

Färgernas blandning.

IV.

Beredning af fernissor till lackering.

a) Oljefernissor	22.
1. Kopalfernissa	—
2. Bernstensfernissa	23.
3. Det guldfernissa	—
4. Lackernissa till möbler	24.
b) Spritfernissor	—
1. Kopalfernissa	—
2. Guldfernissa	25.
3. En annan fernissa	—
4. En annan fernissa	—
5. Ännu en annan	26.
6. Gummi-Damar-Fernissa	—

V.

Polering af allt slags lackering	28.
--	-----

VI.

Att anbringa mazur på gran eller annat löst trådslag	29.
---	-----

I.

Färgernas Präparation ic.

a) Första hufvudfrågan i lackerkonsten är, att färgerna risvas wäl fina. Detta sker på en sådan sten, som målare för samma ändamål bruka. Man tar blott en liten portion i sender, och, när denna är utriswen åt stenens bräddar, sammanskrapar man den åter med en spade och förnyar risningen, tills färgen öfwerallt är lika jenn och fin, hwilket man kan känna, om man gnider den mellan fingrarna. Någon wiß tid för risningen kan ej föreskrifwas, emedan färgerna äro mycket olika till hårdhet och mjukhet.

Till färgernas risning behöfwer man äfwen oljefernissa. Denna kokas och beredes af ren och gammal linolja, och härwid är en egen behandling af nöden, emedan oljan eljest, i anseende till sina feta beståndsdelar, mycket långsamt torkar. För att förekomma denna olägenhet och få oljan att lätt torka, försättes hon med åtskilliga metalloxider, såsom silfwerglitt, zinkvitriol (hvit vitriol) och blyhwitt. Till detta ändamål tager man en ny lerpanna, håller deri 3 skålp. olia, $\frac{1}{2}$ skålp. silfwerglitt och $\frac{1}{4}$ skålp. zinkvitriol. (Doct får pannen ej blifwa alldeles full, emedan oljan, när hon kommer i kokning, stiger uppåt bräddarna.) Härpå sättes pannen på en koleld, som likwäl i början måste vara tämligen swag och blott småningom får ökas, emedan i annat fall frukan skulle spricka. När oljan börjar koka, wisar sig ofwarpå ett hwitt skum, som oupphörligt affkummas med en bläckflef och hålles i ett särskildt kärl. Då

oljan några gånger fludit upp och blifwit befriad från det nyssnämnda fria skummet, så tages pannen af elden, hvarpå man låter fernissan kallna och förwarar henne i ett rent kärl. Den på detta sätt beredd fernissan kan nu användas wid färgrifning. Är nu t. ex. den rifna färgen af gulockra eller umbra, t. ex. till grundning på trä, som skall fint lackeras, så förtunnar man den, i händelse den är för tjock, med fernissan och anstryker en gång träet medelst en borstpensel (*grundar*), hvarwid man dock måste tillse, att det förnämnda är fritt från all fuktighet och smuts, emedan den anstrufna färgen eljest ogerna torkar. Då färgen är väl torr efter denna första anstrykning, så

b) anbringas den andra grunden, eller den så kallade slipgrunden. Hårtill tager man hälften bränd gulockra och hälften umbra. Bästän består af hälften oljefernissa och hälften terpentinsolia, väl sammanblandade, hvarmed man riswer och väl hopblandar de nyssnämnda färgerna. Efter rifningen bringas färgen i ett särskildt kärl, t. ex. en liten kruk eller lerpanna, men utspädes icke, som den föregående, med oljefernissa, utan med ren terpentinsolja. Men man får inte hålla dit för mycket, emedan denna färg måste vara något tjockare än den förra och får icke heller strykas på för tunnt. När äfwen denna andra anstrykning är väl torr, så jemnas och kittas alla små hål och ojunnheter, hwilket sker medelst ett kitt af umbra och blyhwitt, sammanrifna med hälften fernissa och hälften terpentinsolia; detta kitt måste vara ganska tjockt. Med spaden, som man begagnar wid färgrifningen, intrycker man kittet i ojunnheterna; till spikhålen nyttjar man bäst en knif. Men kittet får inte på sina ställen ligga för tjockt på, emedan detta skulle förorsaka mycken

möda och arbete wid slipningen. Sedan denna operation är sorgfälligt tillwägabragt, och kittet väl torrt, så anstrykes ännu 3 à 4 gånger ofwannämnda slipgrund; dock måste hwarje anstrykning väl torka mellan hwarje gång. När sista anstrykningen är torr och hård som en sten, så att man icke mer kan skrapa af något med fingret, så följer

c) slipningen af oljegrunden, på Trå, Bleck, Låder etc. medelst Pimssten. Man doppar pimsstenen i rent watten, som man måste hafwa tillhands i ett passande kärl, rifwer dermed ett litet ställe i sänder, men doppar härunder stenen rätt slitigt i watten, emedan rifningen med en halftorr sten aldrig åstadkommer sådan glatthet som med en fullkomligt wät. Man fortsar med slipningen, tills allt är fullkomligt slätt och blankt. Efter denna finslipning ser man ytterligare efter, om ytan icke mer har några små ojennheter. Skulle detta vara fallet, så måste det afhjelpas medelst en ny kittning. Efter fullkomlig torfning följer ny slipning, tills allt är blankt som spegelglas, hwarefter arbetet tvättas med en swamp, och sedan torkas med ett fårskinn. Härpå följer

d) tillredningen och påläggningen af den färg hwarmed arbetet, t. ex. en wagnsförg, skall finlackeras. Skall den blifwa blå, så tager man fint blyhwitt jemte fint Pariserblått, (af det sednare mer eller mindre, alltefter som färgen skall blifwa mörkare eller ljusare) och rifwer dem rätt fina med terpen- tinolja. Härpå lägger man färgen i ett kärl, som måste vara alldeles fritt från fett, och förtunnar den med wacker, klar kopalfernis. Men förut måste de med terpen- tinolja rifna färgerna, när de äro väl fina, rifwas så tjocka som möjligt; ty eljest kunde man nästan inte tillsätta någon fernis, emedan färgen då skulle bli tunn som watten och icke kunna använ-

das. Är färgen efter lackfernissans tillsättning lagom tjock, så anstryker man den warsamt med en fin borstspensel, så att den öfwerallt blir lika jemnt fördelad. Då anstrykningen torkat, följer en annan, och derpå åter en tredje. Skulle nu färgen ännu inte ha täckt wäl, d. w. s. icke öfwerallt vara lika, utan ha ljusare eller mörkare ställen, så måste en fjerde anstrykning följa, som icke behöfves, om färgen redan wid tredje anstrykningen är fullkomligt jemn.

Denna färg göres, såsom oswan är nämndt, efter behag, ljusare eller mörkare genom olika tillblandning af fint Pariserblått och Schrenniger-blyhwitt; men, will man hafwa den särdeles wacker, kan man, i stället för Pariserblått, taga Louise- eller Kobolt-blått, då man wanligtwis tillblandar mycket litet eller allsintet hwitt.

Då den sista anstrykningen wäl torkat, sfrider man till

e) Slipningen, hwilken tillgår på följande sätt: Man sönderstöter pinnstienen i en mortel så fin som möjligt, hwarpå den på färgstienen rifwes ännu finare med watten. Då detta skett, lägges den i ett rent kärl och utspädes med watten till en tunn gröt. Härpå tager man en ren yllelapp, doppar den i rent watten, som man har stående i ett kärl bredwid sig, och sedan i pinnstienen, rifwer arbetet på ett ställe i sänder, men öfwerallt lika jemnt, ända tills de gröfsta ojunnheterna äro afflipade, och ytan är glatt och blank. Så fortfar man stycke från stycke, tills arbetet är öfwerallt lika. Men yllelappen måste härunder slitigt doppas i watten. När det hela är fullkomligt finslipadt, twättar man det med en ren swamp, som man slitigt doppar i watten, och astorkar det sedan warsamt med färskinn.

f) Anstrykningen med Kopalfernisa sker på följande sätt: Man väljer till ljusa färger en fullkomligt ljus fernisa; men den får hvarken vara för tunn eller för tjock. Man begagnar sig härvid af en mjuk pensel, påstryker fernisan med rassa penseldrag och utan uppehåll; det ena draget göres tätt bredvid det andra. Då man gjort några drag på längden, kan man äfwen fara öfver dem på tvären, dock utan att åter doppa penseln, emedan tillräcklig fernisa redan är påförd; härpå kan man åter med den torra penseln göra en tredje strykning på längden, men mycket lätt och jemnt. När första anstrykningen hunnit väl torka, så följer en ny, och då denna äfwen är torr, följer slipningen, på sätt som redan är anfördt. Efter slutad slipning följer åter en ny fernisanstrykning, som verkställes med en bred pensel af gräffswinsbår, ty denna strykning får nämligen hvarken vara för tjock eller för tunn. När lackeringen torkat, slipas som förut, hvarpå arbetet rentvättas och genast astorkas samt förses med border eller lister, om det är en chäs, slåde eller dylikt. Skola ej dessa vara af guld eller silfver, så kan man genast strida till den sista lackeringen, men hvilket måste ske med all noggrannhet och warsamhet, på ofwan beskifna manér.

g) Guld- eller silfwerlister anbringas på följande sätt: Man drar, medelst en fin härpensel, på forgen af en chäs, slåde e. dyl., i alla hörn en list af $\frac{1}{4}$ tumens bredd. Skola listerna vara af guld, så måste man härtill taga en färg af gulockra, som finrifwes och förtunnas med meranämnda oljefernisa; men, om de skola försilfras, så fordras dertill en hvit grund, som erhålles af med fernisa rifwen blyhwitt. När grunden är i ordning, kan man redan följande dag, om den icke är för torr eller för våt, anbringa

förgyllningen eller försilfringen. Grundens rätta beskaffenhet utröner man derigenom, att man känner på den med fingerspetsen. Är den redan så torr, att den icke mer klibbar wid, så låter guldet icke fästa sig; men, färgar den ännu lätt ifrån sig, så är den för våt, och man måste ännu vänta någon tid, tills den wid widröring väl ännu kännes något lös, men dock icke mer går af. Skulle man pålägga guldet eller silfret på för våt grund, så skulle det insupas och arbetet få ett matt och groft utseende. Är den för torr, så håller den ej guldet, än mindre silfret, och ny grund måste uppdragas.

h) **Förgyllning och försilfring på oljegrund,** jemte dertill erforderlig apparat. Den sednare består i en gulddyna, sådan som förgyllare bruka, en tunn, temligen lång, tveäggad knif, en såkallad pålagspensel, hvarmed guldet pålägges, och en eller två wantiga härpenslar. Gulddynan, hvarpå guldet sönderfäres, kan man sjelf förfärdiga på följande sätt: Man tager ett stycke mycket slätt kalfskin eller juchtläder, 1 fot långt och $1\frac{1}{2}$ fot bredt, och fastnaglar det på en tunn brädlapp, som måste vara något mindre än läderstycket, så att detta på alla sidor kan wiskas om des kanter. Brädlappen får endast vara en knapp $1\frac{1}{2}$ tum tjock och bör längs efter, om den icke är af riktigt godt träslag, hafwa twänne inpassade lister, så att den icke kan fastna sig. Innan man pånaglar lädret, som naturligtwis sker på undre sidan, lägger man på brädet ett tjockt och jemnt lager af bomull eller och 2- till 3-dubbelt wiken flanell, af samma storlek som brädet, hwarefter lädret mycket jemnt och slätt, och så att underlaget öfwerallt blir lika tjockt, pånaglas medelst små stift. Härpå fastnaglas omkring hälften af det lilla brädet, på den smala kanten, en 3 tum hög pappersrens, hwar-

emot bladguldet blåses ur boken. Sedan tar man en slät bit pimssten och riswer dermed lädret så glatt som möjligt; till slut kan man också riswa det med en slät bit krita.

Knifwen, hwarmed guldet eller silfret sönderskäres på dynan, måste vara tveäggad och minst 13 tum lång, handtaget inbegripet, och 1 tum bred, men tillika så tunn som möjlig. Desså måste den tillika vara mycket skarp, emedan eljest lätt kan hända, att guldet sönderslites wid skärningen; också får den ej vara oren, emedan guldet då lätt häftar. Hwarje skicklig knifsmed kan förfärdiga dylika knifswar.

Pålågspenseln tjänar att pålägga de i ordning skurna guldbladen. Den har icke samma form, som en vanlig pensel, men göres af samma slags hår. Den förfärdigas på följande sätt: Man tar swansen af en eforre, affår de längsta håren, bestryker ett kort i kanten med lim, lägger hårändarne slätt utbrädda derpå, så knappt, att de blott komma att ligga en åttondels tum inom kortkanten. Sedan bestryker man likaledes ett annat kort med lim i kanten, och lägger det öfwer det förra, på det sätt, att hårändarne bli mycket lätt och likformigt inflihbade mellan de båda korten. Derpå lägger man penseln i en bok eller dyl., och denna under en sten, eller i en press, tills limmet är riktigt torrt. Sedan asborstar man de hår, som icke sitta fast, och klipper penseln jemm, dock icke alltför nära, på det håren må behålla sin behöriga längd. Desutom behöfwer man också ett par wanliga hårpenslar, för att beqvämigen kunna pålägga de små guldbbitarna. Wid deras bruk fuktar man dem antingen mycket litet i munnen eller bestryker dem, liksom pålågspenseln, med litet fett. Detta sker wanligen på följande sätt: Man bestryker ena fingern eller pannan helt litet med olja och far sedan

lätt med penseln öfver det beskrufna stället, då man vill pålägga guldet, så att detta, ehuru blott helt lätt, kan fästa sig wid penseln.

i) **Guldets påläggning.** Härwid måste man alltid gå mycket försigtigt tillwäga samt vara ren och torr om händerna, så att guldet ej tar någon skada. Då ett guldblåd blifwit skuret i ordning, upptages det med penseln och appliceras på sitt ställe tills detta är behörigt öfvertäckt. Sedan tar man en ren hårpensel och trycker warsamt guldet slätt dermed, och öfverfar det sedan med litet fin bomull, då förgyllningen är färdig. På samma sätt förfäres wid försilfring. Då förgyllningen eller försilfringen är alldeles färdig och intet någon vidare prydnad skall anbringas, så tvättar man hela arbetet och astorkar det, i synnerhet guldet eller silfret, mycket noga med ett fårskinn. Sedan kan man anbringa den sista lackeringen öfver alltsammans, hwarwid man iakttager all omsorg och noggrannhet, på det arbetet måtte bli wacker.

k) **Lackering och utstring af Bleck-, Bly- och Tennsaker.** Härtill fordras nästan samma arbete som wid lackering på trä, utom att slipgrunden fordrar en à två anstrykningar mindre; och desutom bringas dessa saker efter hwarje anstrykning i en bakugn, på det de hastigt må torka. Föröfrigt är, som sagdt, arbetet detsamma som wid lackering å trä. Före sista anstrykningen anbringas å bleck- eller tennsakerna de bestämda utstringarna, hwilka kunna vara mycket mångfaldiga. Skall t. ex. en kaffebricka eller dyl. utstrå med guld, silfwer eller bronz, så pålägger man efter behag, medelst en stadig kopal- eller bernstens-ferniß, en blomma med lösverk; derefter pålägges en annan blomma på ett wist afstånd från den förra, dock så, att mellan båda, lösverk eller ock en

annan blomma med löfwerk kan inpassas. När nu fernissan, hwarmed dessa blommor blifwit pålagda, ännu är något klibbig, påläggges guldet på redan beskriswet manér. (Men till denna förgyllning tages alltid endast oäkta bladguld.) Då detta är gjort, kan man trycka och riswa det pålagda guldet med en liten ren bomullstapp. Härefter kan man, emellan de redan förgyllda blommorna, anbringa en annan eller ett löfwerk, som kan påläggas med silfwerbronz eller silfwer, allt efter behag. Men man kan också anbringa arabesker och andra ziräter, som antingen förgyllas, försilfras, eller i ätskilliga kulörer bronzeras eller målas med allahanda passande färger. Lifwen förparsticket kunna afdragas på Lackersaker. Härvid måste man först gnida stället med en något swag kopal-fernissa; innan denna ännu torkat, lägger man förparsticket mycket noga på det bestämda stället och gnider det fast på det ännu klibbiga harzet. Härpå tager man saltsyra och öfverstryker dermed papperet några gånger, hwarigenom detta upplöses och förstöres; derpå lackerar man. Tillika will jag ännu anmärka, att guld- eller bronzstraterna få sin behöriga teckning, om man med en etsnål inristar de ännu selande schatteringarna. Också kan man på mångt ställe, som bör hafwa en ster skuggning, anbringa denna medelst en fin härpensel och passande färg; men denna färg måste vara en lackfärg. När allt har mycket väl torkat, så tvättas och torkas det, hwarpå sista lackeringen följer, hwilken också, lifsom hwarje föregående anstrykning, måste torka i en bakugn.

På detta sätt kunna alla Bleck-, Bly- och Tennsaker lackeras och utfräs med de färger man önskar.

1) Lackering på Sten och Gips. Den förra tillgår på följande sätt: Man gifwer stenen först trenne feta oljefärgsanstrykningar och sedan ett par

andra wanliga, som tjena till grundfärg, och hwilka slipas, när de äro wäl torra. Derefter pålägger man den bestämda färgen. Skall stenen marmoreras, sker detta med större eller mindre härpenflar. När färgen torfat, anstrykes två gånger med lätt torfande bernstens-fernißa. Men den sten, som skall lackeras, måste wara af fint gods och mycket torr; i annat fall skulle arbetet lätt kunna mislyckas.

Lackering på Gips fordrar en annan behandling än den på sten. När gipsen är wäl torr, öfverstrykes den två gånger med helt swagt limwatten. Derefter tillagar man en färg af fin krita och godt snickarlim af medelmåttig konsistens. Båda sammanröras mycket wäl; men limmet måste redan wara något kallnadt, när kritan inblandas. Härmed grundar man nu arbetet, då wid första anstrykningen färgen måste wara mycket warm. Anstrykningen, som sker med en wanlig borstspensel, förnyas 4 till 6 gånger, allt som det behöfves. Är nämligen arbetets yta slät och glatt, så äro 4 gånger tillräckliga, men, är denna grof och ojeun, erfordras 6; förstås, att hwarje anstrykning måste torka dessemellan. Efter sista anstrykningen slipas arbetet med pimssten och watten; men härwid måste man mycket noga tillse, att wattenet på intet ställe blir qwarliggande, emedan det lätt uppmjukar limgrunden, hwarigenom denna kunde få sinå hål. Också får man ej gnida för mycket med swampen, emedan limgrunden derigenom blir skroflig, hwilken olägenhet oljegrund icke är underkastad. Nu pålägger man den bestämda färgen, som måste wara finrifwen i oljefernißa; när den torfat, påläggges åter färg, som är rifwen med terpentiniolja och förtunnad med kopal-fernißa. Widare förfäres som wid lackering på trä.

m) **Lackering på Papp.** Pappet öfverdrages först två gånger med lim och anstrykes sedan tre till fyra gånger med en grund af fin krita. Då det torfat, slipar man med skäfte och watten, i stället för med pimssten; också kan man slipa torrt efteråt, hwarigenom arbetet blir glattare och finare. Nu kan man pålägga den bestämda färgen. Denna rifwes mycket fin med watten och utspädes sedan med klart limwatten, hwarefter arbetet två till tre gånger anstrykes. Härpå öfverstryker man klart lim öfver färgen, och när detta är väl torrt, ytterligare med en spritferniß af Sandrach eller Mastix, tre till fyra gånger, hwarefter man slipar med pimssten, liksom wid all annan lackering, utom att man härwid måste gå mera warfamt till wäga.

n) **Lackering på Läder.** Lädet måste först fastnaglas på en ram eller ett bräde och rifwes sedan med pimssten tills det blir slätt, hwarefter den första swarta grunden anstrykes. Denna beredes af finrök, som rifwes med väl kokad olieferniß, hwarwid man tillsätter en god portion silfverglitt och förtunnar sedan färgen med feniß. Wid första anstrykningen kan färgen vara varm, men tillika mycket tunn; då den torfat, följer en annan anstrykning, och, då denna väl torfat, en tredje, men hwarwid dock färgen icke behöfwer vara så tunn som wid den första. Sedan man nu slipat med pimssten och watten, tvättat och torfat arbetet, pålägges en annan färg. Denna består äfwen af väl bränd finrök, men hvari man blandat något litet pariserblått; denna färg finrifwes med terpentinjolia och bör vara så tjock som möjligt; efter slutad rifning försättes den, i ett rent kärl med fet kopal- eller bernstensferniß. Anstrykningen måste ske hastigt, i synnerhet om det är en hel hud, som lackeras. När den är väl torr,

förnyas den, och, när denna åter torkat, slipas arbetet med finrifven pimpssten, rentvättas och torkas. Härpå följa ännu två anstrykningar med samma färg, hwarefter arbetet slipas som förut, tills lädret är mycket slätt och glatt. Efter förnyad tvättning och torkning, följer den sista lackeringen utan all tillsats af färg; men den fernissa, som härtill användes, bör vara fetare än den hittills använda; också måste hon vara ljusare än denna, emedan lackeringen derigenom blir skönare och waraktigare.

Ann. Denna fernissa kan fokas fetare genom en större tillsats af oliefernissa, hwarom mera längre fram. — De öfriga färgerna kunna äfwenledes användas till lackering på läder, liksom på trä.

II.

Om de till Lackering användbara Färger.

1.

Röda Färger.

Den skönaste röda färg är Karmin, dervå följer såkalladt Karmin-lack, Florentiner- och Wiener-lack, Zinnober, Chinesisk Zinnober, Chromrött, Pariserlack och Berg-zinnober. (Berg-zinnobern är bättre, emedan den är äkta, hwaremot den finmalna mestadels är blandad med Mönja och därför icke har samma bjerta fulör som den förra). Af Mönja betjenar man sig blott till grundning.

Öfriga röda färger, som passa till lackering, äro: Acaio-, Krapp-, Kugel- och Münchener-lack, Neapel-, Berliner- och Keisar-rött m. fl.

Vid lackering med rödt gällar, hwad grundfärgerna och methoden angår, desamma som för Blått, utom anstrykning med mönja; den andra anstrykningen sker antingen med vanlig eller, om man vill hafwa arbetet mycket wackert, med Berg-zinnober. Will man i ännu högre grad winna detta ändamål, är det nödigt, att man efter anstrykningen en å två gånger laserar med karminlack. Detta kan wiserligen äfwen ske med de andra ofwannämnda lackfärgerna; men dessa äro alla blott lasur-, inga täckfärger, och kunna följaktligen blott laseras öfwer andra färger. Lackfärgerna riswas mycket fina med terpentinj och förtunnas sedan med kopalfernis, emedan de icke lasera, om de äro för tjocka. Lasurfärgen har behörig tjocklek, om, efter första anstrykningen, den zinnoberöda grunden skimrar swagt igenom. När färgen är wäl torr, laserar man för andra gången. Skulle båda laseringarne varit för tunnna, så att färgen icke är jemn och zinnobergrunden ännu lyser igenom, så måste man lasera för tredje gången. När nu jemnheten wunnits, och zinnobergrunden icke mer synes, gör man en anstrykning med wacker kopalfernis. När denna wäl torkat, slipas arbetet med finrifwen pinnsten; derpå sker åter en anstrykning med fernisan, och, då denna torkat, slipas arbetet på nytt, twättas och rentorkas. Är arbetet en wagnskorg, så behandlas det på samma sätt, som ofwan är uppgifwet wid lackering i blått. Men är det en tenn- eller bleckwara, så kan det efter slipningen utziras eller målas, på sätt som förut är beskriswet. — Den äkta och werkliga karminen är äfwen en täckfärg; men den användes endast till små arbeten, emedan den är dyrare än de andra lackfär-

gera. Grundfärgerna förblifwa desamma, både de, som nyttias före, och de, som nyttias efter slipningen. Således blir anstrykningen med mörja den första, med zinner den andra; sedan påläggas en, högst två gånger med karmin. Det öfriga försarandet blir återigen lika; och på samma sätt användas de öfriga röda färgerna wid lackeringen.

2.

Gula färger.

Efter grundfärgernas slipning kan Nygult, blandadt med litet fint Blyhwitt, med mycken fördel användas. Det anstrykes twänne gånger, och derpå följa två anstrykningar med Chromgult, af ljusare eller mörkare nyans. Äfwen Auripigment ger en ganska wacker gul färg till lackering; den är likwäl hårdrifwen, hwarför man gör bäst att först rifwa den med watten; också tål denna färg ingen tillblandning af någon annan. Efter rifningen lägges den i små högar på rent papper, tills den blifwit wäl torr, hwar efter den genast finrifwes med kopalfernisa och icke först med terpentinsolja, liksom de andra färgerna. Äfwen Chinesiskt och Kölnergult äro mycket brukbara till lackering. Dessa sistnämnda färger behandlas liksom Chromgult.

Öfriga gula färger äro: Mineralgult, Neapelgult, Gummigutta, Gulockra m. fl.

3.

Gröna färger.

Desa äro grön Zinober, Pariser- och Paygoigrönt samt Chromgrönt. Många gröna färger tillblandas äfwen af gult och blått. Härtill tager man chrom-

grönt, eller någon annan gul färg, och blandar den med pariserblått, alltefter som man vill ha färgen ljusare eller mörkare. Vid lakering i grönt påläggas vanligen genast efter grundfärgens slipning den bestämda färgen. Emedan dessa färger täcka väl, behöfver man på sin höjd pålägga dem tre gånger, hvarefter lakeringen följer. Den öfriga behandlingen är densamma.

Gröna färger äro: Braunschweiger-, Pichel- och Mineralgrönt, Spanskröna m. fl.

4.

Bruna färger.

Af dessa äro till lakering Caselerbrunt och Umbrade bästa. Behandlingen är densamma som vid de gröna färgerna.

5.

Svita färger.

En wacker hwit lakering, som alldeles icke får stöta i gult, erhålles på följande sätt: Färgerna till slipgrunden äro densamma som wid all annan lakering af hwad färg som helst. Till första eller andra anstrykningen af grundfärgen, efter slipningen, tager man mycket fint blyhwitt; men till de öfriga anstrykningarna tager man det aldräfnaste chrennitzer skifferhwitt. Dessa färger riswer man, liksom de andra, mycket fina med terpentiniolia och förtunnar den likaledes som dessa. Dock måste man taga den ljusaste och wackraste kopalfernis, som kan erhållas; också måste man, när arbetet efter andra eller tredje anstrykningen är täckt, wid lakeringen försätta fernis, som

wid andra färger är oblandad, med ytterligare litet hwitt, i synnerhet om fernissan ej är fullkomligt hwit; endast till ziraterna användes den sådan den är.

6.

Swarta Färger.

Swart lakering måste behandlas på sitt egna wis, liksom den hwita. Tar man ej till de swarta färgerna äfwen wacker, klar fernissa, så se de i solen alltid grönaftiga ut. Man tar bäst wacker lampot och blandar det med mycket litet fint pariserblått, då man erhåller ett ganska wacker arbete. Men wid lackansstrykningarna måste äfwen alltid, liksom wid hwittlakeringen, något färg wara med i fernissan, utom till ziraterna.

Sfriga swarta färger äro Benswarta och Kimrök.

7.

Den blå lakeringen har redan blifwit beskrifwen. Sfriga blå färger äro: Berliner-, Berg- och Mineralblått, Indigo m. fl.

III.

Färgernas Blandning.

Med blandade färger förstår man sådana, som först genom sammansättning af flere uppkomma och få sitt namn. Hit höra:

Gulaktig stenfärg. Denna beredes af en blandning gulockra, blyhwitt, något lampot och en mycket liten portion af någon grön färg.

Rödaftig stenfärg blandas af blyhwitt, engelskt rödt, swart eller litet blått.

Till chokolade-färger tager man rödt, blått och hwitt; de kunna efter behag göras ljusare eller mörkare.

De violetta färgerna beredas äfwen af de sijnämnda; dock tager man dertill mera hwitt och mindre rödt och blått.

Rosafärger. De flesta af dessa, i synnerhet de skönare, göras af karmin och mycket fint hwitt; äfwen af zinober och hwitt kunna de efter godtycke tillblandas.

Röttfärger af hwitt, något gult och något rödt.

Låderfärger af gult, rödt och hwitt; men man tar blott wanliga färger dertill, och mer rödt och gult än hwitt.

Chamoisfärger likaledes af de tre sijnämnda färgerna, utom att man tager mer rödt, än gult, och ännu mindre hwitt.

De grå färgerna af swart och hwitt.

Pärlfärger af hwitt och blått samt något litet swart.

Paillegult af hwitt och gult;

Salmgult äfvenså, blott med mera tillsats af hwitt eller mycket litet gult.

Persikoblomme-färger af karminläck och fint hwitt.

Bronzfärger. Nygult (blygult), pariserblått och något litet Terra Siena gifwa ett mycket wacker och äkta bronmgrönt.

Bruna färger kunna beredas af rödt och swart; till ljusbrunt tillblandas äfwen gult.

Grönt, af alla möjliga sorter, göres af gult och blått.

De flesta af dessa färger kunna genom hvitt och gult göras bjertare, men genom svart, blått och brunt dunklare, hwilket äfwen kan ske genom ljusare eller dunklare sorter af de ingredierande färgerna sjelfwa.

IV.

Beredning af fernisör till lackering.]

a) Oljefernisör.

1.

Kopalfernisösa.

Man tager ett halft skälp. wacker klar kopal, stöter den i en mortel till helt små korn och lägger den i en wäl bränd lerdegel, som rymmer wid pass ett stöp och inwändigt är wäl glaserad, hwarpå degeln, sorgfälligt betäckt med ett blecklock, ställes på en kol-eld. (Till förefommande af eldfarlighet bör denna helst vara uppgjord på fria fältet.) Genom ett litet hål midtpå locket rörer man med en smal jernten tid efter annan i kopalen, på det den må smälta jemnt. Under tiden måste man tillika i en liten ren lerpanna uppvärma 10 till 14 lod oljefernisösa wid elden. (Man tager mer eller mindre dylik fernisösa, alltefter som kopalfernisösan skall vara mer eller mindre fet.) Under hela operationen måste man slitigt se åt, om kopalen ännu inte börjat smälta eller pösa upp, och ständigt måste man laga, att kolen icke brinna med låga, emedan denna lätt kunde antända harzet i degeln; i synnerhet får man för ingen del aflysta eller ens rubba degeln, så länge denna står på elden. För att erfa-

ra, om kopalen är behörigt flytande, drar man ofta upp jerntenen ända utom locket, men tillser, att intet det ringaste dryper eller stänker i elden, emedan i sådant fall allt i ögonblicket skulle slå i lufsan låga. Låter kopalen lätt omröra sig, och dryper han lätt från tenen, när man drar upp denna ur degeln, så är allt i sin ordning. Nu tages degeln medelst en våt duk af elden, hvarpå man, småningom och under beständig omröring med jerntenen, giuter den heta oljefernissan deri. Låte man kopalens slå längre på elden, så skulle den blifwa svart och följaktligen oduglig; också är det bra, att ständigt ha en våt duk tillhånds, för att i ögonblicket öfvertäcka degeln, i händelse massan skulle ta eld.

För att åstadkomma kopalens fullkomliga blandning med oljefernissan, låter man massan kallna och tillhåller, långsamt och efterhand samt under beständig omröring, 1 skåp. varm terpentinosja. Vore massan wid terpentinosjans hållande ännu för het, så kunde denna lätt antändas och dermed hela arbetet förstöras. Har man nu tillhållt nog terpentinosja, så silas fernissan genast genom en ren linnelapp och förvaras i en glasflaska.

2.

Bernstensfernissa.

I stället för kopal tager man bernsten och förfar för öfrigt alldeles på samma sätt som wid kopalfernissans beredning.

3.

Set Guldfernissa.

Man smälter 1 halft skåp. kopal och tillhåller, efter ofwannämnda föreskrift, 8 lod fernissa och 1 skåp.

terpentinolja. Vidare finrifver man med terpentinolja 1 lod saffran samt lika mycket gummigutta och drakblod. När fernisän kallnat och blifwit silad, hålles den, jemte sijnämnda färgämnen, i en flaska, som slitigt omskakas, så att alltsammans blir wäl sammanblandadt. Man kan äfwen tillsätta 2 lod venetiansk terpentin, som man förut låtit smälta på koleld.

4.

Lackerfernisa till Möbler.

Beredes af asphalt, på samma sätt som kopal- och bernstensfernisan.

Ann. Om dessa fernisor äro för tjocka, så kunna de alltid förtunnas med terpentinolja, sedan de förut blifwit uppvärmda öfver lindrig koleld.

b) Spritfernisor.

1.

Kopalfernisa.

Man tager 8 lod finsött kopal, af wackraste sort, 2 lod kamfer och 1 skåp. sprit, gjuter alltsammans i en glasflaska och ställer den på en warn kakelugn eller dyl. För att befördra ingrediensernas upplösning, omskafar man slitigt den uppvärmda flaskan, hwars öppning måste vara öfvertäckt med ox- eller swinblåsa, hwari man med en något tjock nål stuckit ett hål. (Flaskan får endast vara fylld till något öfver $\frac{3}{4}$.) Då man ej mera ser något pulwer på botten, är ändamålet vunnet. Nu silas fernisän, såsom wanligt, genom en ren linnelapp och förwaras.

Till denna fernisa måste man taga den aldrastarkaste sprit eller alkohol. Den användes till lacering af oljemålningar, kartor, papparbeten, gips m. m.

2.

Guldfernisa.

Man upplöser, på sätt nyss är anfördt, wid lindrig värme, på sätt som nyss är beskrifwet, 12 lod schellack (gummilacka), $1/2$ lod saffran och lika mycket drakblod i 1 skåp. starkaste alkohol, hwarefter fernisfan silas och förwaras. Före silningen kan man äfwen tillblanda 2 lod venetiansk terpentin, som förut blifwit uppvärmd.

Med denna fernisa kan man gifwa hvita metallsöfverdrag, såsom af silfwer, stanniol &c., en glänsande guldfärg.

3.

En annan Fernisa.

Man stöter 9 lod sandrach och 3 lod mastix till ett groft pulver och låter dem, wid i början lindrig värme, som dock småningom ökas till stundhetta, upplöfas i 36 lod starkaste alkohol. När harzerna äro fullkomligt upplösta, minskas hettan genast, och nu tillfättas 3 lod venetiansk terpentin, som man under tiden särskildt upplöst. Sedan låter man fernisfan ännu stå någon tid i värme, hwarefter den silas och förwaras.

Denna fernisa användes till samma ändamål som kopalfernisan.

4.

En annan Fernisa.

Man tager 8 lod sandrach, 2 lod schellack, 4 lod kolophonium till 36 lod. För att få harzerna lösta,

är det bäst att hänga flaskan i ett kärl med watten, sätta detta på elden och låta wattenet koka så länge, tills den i flaskan likaledes sjudande spriten upplöst alltsammans. De begge sistnämnda harzerna gifwa denna lackfernisa en stor fasthet. Den öfriga behandlingen är enahanda som förut, terpentinen's tillblandning icke undantagen.

Denna fernisa kan användas på trä, gips, sten och i allmänhet alla saker, som icke äro utsatta för wäderlebens inverkan.

5.

Innu en annan.

Man upplöser 8 lod sandrach, 4 lod gummitacka i forn (*G. in granulis*), 4 lod mastix och 2 lod elemi i 36 lod alkohol, wid lindrig värme, hwarefter 3 lod ven. terpentin tillsätts. Men efter denna tillblandning måste man öka värmen, så att alltsammans wäl förenas. Vidare behandlingen som förut.

Denna fernisa, som har en betydlig fasthet, användes till samma ändamål som den näst föregående.

6.

Gummi-Damar-Fernisa.

Man tager $1/2$ skåp. damar, froöar det, liksom de öfriga harzerna, håller det, jemte 1 skåp. terpentinolja, i en glasflaska, ställer denna i het asfa och omskafar den slitigt tid efter annan, då lösninngen snart går för sig. (Man kan till och med winna ändamålet utan värme, blott genom slitig omskafning; men dertill fordras längre tid.) Härpå silas nu fernissan, såsom wanligt, genom rent linne och förwaras.

Denna fernissa är ganska wacker och kan i synnerhet användas till oljemålningar, papparbeten, trä, äfvensom i allmänhet alla saker, som icke äro utsatta för wäderlekens inwerkkan, och är i synnerhet tjenlig till lackering på de hwita färgerna.

Wid bruket af Fernissor har man widare
att märka:

1) En spritfernissa måste stå i 24 timmar, innan den användes, så att den hinner fullkomligt klarna. Den bör användas innan den blir för gammal, ty om den länge förwaras, blir den tjock och gul. Dock kan man förbättra en gammal fernissa, om man tillsätter ny sprit och ställer den sålunda förtunnade fernissan i het aska eller på en warm kakelugn, hwarunder den flitigt omskakas.

Lackering med spritfernissor måste ske wid måttlig värme; ty i köld blir arbetet ojemnt. För stark hetta deremot är lika mehulig, emedan fernissan får blåsor, blir stör och spricker. Äfwen här måste man iakttaga meranända regel, att icke göra någon ny anstrykning, innan den föregående är wäl torr, hwilket man kan utröna, om man lindrigt med fingerspetsen trycker på lackeringen och inte märke qwarlemmas.

2) Wid oliefnissor eger raka motsatsen rum. Ju äldre dessa bli, ju bättre blifwa de också i alla afseenden. Om de med tiden blifwa för tjocka, kunna de åter förtunnas med terpentinsolia, hwarwid man likwäl måste uppvärma både fernissan och oljan, innan de sammanblandas.

Polering af allt slags Lackering.

En yttersta fullkomlighet få lackerade arbeten genom polering. Daktadt all wid ferniseansstrykning anwänd möda och försigtighet, skall man dock of- ta i solskenet kunna upptäcka ojennheter och smuts på den lackerade ytan, hwilka måste helt och hållet utplånas genom polering. Är denna rätt lyckad, så måste alla föremål, t. ex. lågan af ett ljus, kammar- fönstren affpegla sig deri lika tydligt som i en spegel, äfwen på temmeligt afstånd.

Denna polering sker på följande sätt: lackeringen med oljefernisa slipar man, efter sista ferniseans- strykingen, ännu en gång helt lätt med pimssten, som man med watten riswit till möjligaste finhet, hwaref- ter arbetet aftwättas och torkas. Derefter polerar man en stund med trippel och bomolja, och till slut gnides lacket med finriswen stärkelse och en ren linne- lapp, tills lackeringen fått sin sköna, klara glans. Lappen, hwarmed man polerar, får af hopwikningen icke hafwa några skrynflor, utan bör vara alldeles slät samt fri från all smuts och dam.

Lackeringar med spritfernissor poleras icke först med pimssten, utan genast med trippel och watten, samt efteråt med trippel och bomolja.

Ann. Man måste förut mycket sorgfälligt undersöka de färl, hwari man har pimsstenen och de öf- riga polermedlen; ty ett enda sandkorn, eller orenlighet föröfrigt, kunde till slut förstöra hela arbetet. Desså är det nödigt, att rummet, hwari man lackerar, är så mycket som möjligt fritt från dam, emedan det lätt fäster sig wid den ännu wåta lackeringen och derigenom för- derfwar den.

VI.

Att anbringa Mazur på Gran eller annat
löst Träslag.

Man öfverstryker först möbelen, denna må vara af nytt eller gammalt virke med lim, som ej behöfver vara allt för tjockt. (Tienligt är, att förut sila limmet genom en duk; också bör man tillse, att möbelen är fri från all smuts och fett.) När limmet väl torkat, så grundar man med en färg af gulockra, som man finrifwit och förtunnat med hälften oljefernis och hälften terpentinosja. När första anstrykningen väl torkat, göres en ny; men härtill måste färgen efter risningen endast förtunnas med terpentinosja och icke, som förut, äfwen med oljefernis. När äfwen denna andra anstrykning är väl torr, slipas arbetet, på förut angifna sätt, mycket noggrant med pinssten och watten. Då äfwen detta är gjordt, väljer man de påsande färgerna. Skall nu t. ex. arbetet föreställa kersbäréträd-mazur, så tager man terra siena, äfwen Italiensk ockra kallad, rifwer den rätt fin med winättika och förtunnar en portion af denna färg ytterligare med ättika, hwarefter man gör anstrykningen. Men man får icke anstryka hela möbelen på en gång, utan blott en sida deraf. När denna är färdig, så börjar man mazureringen med den öfriga oförtunnade färgen, medan den ännu är wät. Till de första mörka grundädrorna brukar man en borstspensel. Man drar dermed stora, grofwa streck, på något afstånd från hwarandra, äfvensom mindre streck och figurer på den ännu wäta grunden. Härpå tager man en något gröfre borstspensel och drifwer, utan att doppa den i färgen, de pålagda ädrorna i hwarandra, hwilken operation ytterligare full-

borbas med en pennfjäder. Skall mazurn vara något mörk, begagnar man wiserligen samma färg; men denna måste förut brännas, hwilket sker på följande sätt. Man lägger något färg på ett rent blecklock och låter det stå på en lindrig koleld, tills färgen är fullkomligt swartröd, hwarefter man låter den kalla. Också kan man före mazureringen på hwarje sida draga en linie med ett blyertsstift, hwarigenom det ser ut, som om arbetet wore faneradt.

På nära lika sätt kan walnötträds-mazuren efterhärmas. Till nybnämnda färg tager man något umbra af mörkare sort. Sjelfwa ådringen göres af bränd umbra, som brännes på samma sätt som Italienska ockran. Ju mörkare mazurn skall bli, desto starkare brännes färgen.

När ett arbete är mazureradt, så kan man efter en timmas förlopp öfverstryka det med asphaltsferniß (se oswan), hwilken anstrykning en gång förnyas. Men will man ha arbetet mycket fint, så slippar man lackeringen med pimssten och lackerar sedan på nytt. Tycker man arbetet ännu icke vara nog fint, så förnyar man slipningen. Till slut anstrykes arbetet med bernstensferniß och har nu ett ganska wacker och naturligt utseende.

På samma sätt kan också mahagoniträd efterhärmas, utom att man härtill tager gul och röd acajouferniß. Will man ha ljusare färg, så tager man blott litet af den röda fernissan; skall den vara medelmåttigt mörk, så tager man endast röd fernissa; men till en rätt mahagonifärg måste man bränna den röda acajou och dermed mazurera.

Det öfriga förfarandet är som wid de andra båda träslagen.

Hos *Rylander*. Bazarn å Norrbro samt de fle-
sta Bokhandlare i riket à 1 r:dr 16 sk. b:ko.

DE FÖRSTA GRUNDERNA

UTI

NATURLÄRAN I ALLMÄNHET

OCH

KEMIEN ISYNNERHET.

Med tillämpning på Näringsarne.

En inledning till den Kemiska teknologiens studium.

FÖREDRAG

hållne i Slöjdföreningens skola

AF

P. O. ALMSTRÖM.

Med en planch.

à 16 sk. b:ko.

RITLÄRBAREN

ELLER

Första Grunderna

I

TECKNINGSKONSTEN

JEMTE

Beskrifning på dertill erforderliga förnödenheter

AF

C. P. FUNKE.

Med tvenne plancher.

à 8 sk. b:ko.

TILLFÖRLITLIG ANVISNING

TILL

TÄNDERNAS VÅRD

OCH

Tandvärks botande,

jemte uppgift på tjenligaste medlen att till sed-
naste ålderdom bibehålla tänderna friska, samt
återställa eller ersätta de skadade.

AF

EDVIN SAUNDERS.

Preis: 12 fl. 6:fo

www.books2ebooks.eu